

PAX

Vrede.
Wie
durft?

Magazine.

2 Zomer 2015
www.paxvoorvrede.nl

Teken tegen
kernwapens!

De vrede
moet je vieren

Drones zijn oneervolle
moordmachines

Herdenken

Vorig jaar herdachten we het begin van de Eerste Wereldoorlog, dit jaar herdenken we het einde van de Tweede Wereldoorlog in Europa en in Azië. Ook was er veel aandacht voor 100 jaar Armeense genocide. De herdenking van 20 jaar Srebrenica staat voor de deur, de herdenking van 70 jaar na de eerste atoombom is in augustus en ook is het 1 jaar na de laatste Gaza-oorlog. Ieder jaar komt er wel weer een nieuwe reden bij om te herdenken. Ik vraag me wel eens af of we ooit klaar zullen zijn met herdenken.

Je herinneringen diep wegstoppen, lijkt haast niet meer mogelijk. En dat is toch wat jarenlang gebeurd is. Het was vaak een overlevingsstrategie. Op latere leeftijd komen dan – vaak in alle hevigheid – die weggestopte herinneringen nog naar boven. Het is goed dat ouderen hun ervaringen doorgeven aan jongeren. Je kunt nooit genoeg herhalen dat mensen kunnen leren van het verleden. Dat ze nooit mogen vergeten en dat ze misschien wel kunnen leren vergeven, hoe moeilijk ook.

Na herdenken komt doen. De wereld verbeteren. Daarvoor moet je jezelf wel goed kennen, want wat kun je aan en wat moet je overlaten aan een ander?

Stel je voor dat we de geschiedenis van de Holocaust zomaar opzij zouden schuiven. Stel je voor dat wij onze grenzen hermetisch af zouden sluiten voor mensen die vluchten uit oorlogsgebieden, zoals we het eind jaren 30 ook steeds moeilijker maakten voor Joodse vluchtelingen uit Duitsland. Stel je voor dat al die vluchtelingen die de Middellandse Zee over steken zo maar aan hun lot zouden worden overgelaten?

Wat kan jij doen om die wereld vrediger te maken? En met wie wil je samenwerken? Misschien is een Ambassade van Vrede een mooi begin om denken en actie te verbinden. Vrede is durven. ♦

Helma Maas

We zijn benieuwd naar jouw reactie op PAX Magazine. Stuur een mail naar: PAXmagazine@paxvoorvrede.nl

6

'IK ZAG MENSEN DIE ER NIET MEER ALS MENSEN UITZAGEN'

Een ooggetuigeverslag 70 jaar na de eerste atoombom op Hiroshima door de nu 83-jarige Setsuko Thurlow. Ze stelt alles in het werk om kernwapens uit de wereld te krijgen.

8

'DE VREDE MOET JE VIJREN'

Op Bevrijdingsfestival verven bezoekers in de PAX stand een vredesspandoek en denken ze aan de Tweede Wereldoorlog, maar ook aan de oorlogen die nu nog woeden in de wereld.

Colofon

PAX Magazine Nummer 2 / Zomer 2015
PAX staat voor vrede. Samen met mensen in conflictgebieden en kritische burgers in Nederland werken wij aan een menswaardige en vreedzame samenleving, overal in de wereld.
PAX Magazine verschijnt elk kwartaal en wordt toegezonden aan donateurs, sympathisanten en andere geïnteresseerden.
Redactie Suzanne van den Eynden, Onno Groustra, Frederique Kram, Sabita Ribai, Edwin Ruigrok en Helma Maas-van der Vaart (eindredactie).
Productie Global Village Media, Amsterdam
Aan dit nummer werkten mee Marjolein van Rotterdam, Iris Ruijs en Geke van Wijnen.
Fotografie o.a. Bob Karhof, Marjolein van Rotterdam, Tjebbe Venema, Rob Voss, Evelien van Egdom, Fotoflex, Hollandse Hoogte en PAX-archief.
Basisvormgeving Het IJzeren Gordijn, Amsterdam
Vormgeving Groep, merkcreatie en communicatie, Utrecht
Drukkerij Van der Weij, Hilversum
ISSN 2352-300X

Godebaldkwartier 74
 3511 DZ Utrecht
 Postbus 19318
 3501 DH Utrecht
 Tel : 030 - 233 33 46
 Fax: 030 - 236 81 99
PAXmagazine@paxvoorvrede.nl
www.paxvoorvrede.nl
 IBAN: NL03TRIO 0390 5150 00

PAX Magazine is beschikbaar in gesproken vorm voor mensen met een leesbeperking bij de Christelijke Bibliotheek voor blinden en Slechtzienden.

10

'DRONES ZIJN ONEERVOLE MOORDMACHINES'

Wat zijn de gevaren van bewapende drones? Voormalig drone-piloot Brandon Bryant bestuurd zes jaar lang een drone en stelt indringende vragen bij dit wapen.

14

HEEFT DE 'LIKE' OP FACEBOOK ZIN?

Twee academici, Lucas Meijs uit Rotterdam en Iau Schulpen uit Nijmegen, kruisen de degens over de kwestie of een like op Facebook nu ook echt actievoeren is.

15

GEVEN AAN VREDE VIA HET TESTAMENT

Een Norbertijner monnik die PAX al volgt sinds de tijd van de voettochten, geeft aan waarom geven voor vrede belangrijk is.

KORT

OP REIS MET KRISTA VAN VEIZEN

4

16

Wanordelijke wapenwedloop

De wanorde in de wereld neemt toe. Een bonte stoet aan deskundigen vraagt daarom meer geld voor defensie. In koor pleiten zij voor 1,5-3,5 miljard euro per jaar erbij. Anders lopen we gevaar. Maar kan een nieuwe wapenwedloop ons enige en eigenlijke antwoord zijn?

Een agressieve Poetin. Oorlog in het Midden-Oosten. Instabiliteit in Afrika. Steeds meer mensen op de vlucht voor oorlogsgeweld, repressie en

armoede. Ja, er is inderdaad sprake van wanorde. De deskundigen suggereren dat meer krijgsmacht hierop het juiste antwoord is. Daarmee overschatten zij de mogelijkheden van de krijgsmacht om bij te dragen aan het oplossen van politieke vraagstukken. Er valt veel te zeggen over de militaire interventies in Irak, Afghanistan en Libië, maar niet dat deze een doorslaand succes waren. Door het ontbreken van een politieke strategie hebben deze interventies juist bijgedragen aan de huidige instabiliteit.

Laten we niet vergeten dat de oorzaken van oorlog en instabiliteit politiek van aard zijn. Is er nu een tekort aan militaire middelen of ontbreekt het aan politieke wil om te zoeken naar duurzame politieke oplossingen voor geweld en onrecht? Leidt meer geld voor defensie ook tot het overbruggen van diepgaande meningsverschillen binnen de VN en de NAVO over de inzet van de krijgsmacht? En is meer geld voor defensie een effectief antwoord op de ideologie van ISIS, op de mensensmokkelaars in Libië, op de 'groene mannetjes' in Oekraïne?

In een wereld vol wanorde is een politiek debat over veiligheid niet verkeerd. Maar zo'n debat moet niet beginnen bij de middelen voor, maar bij het doel van het veiligheidsbeleid. Willen we alleen de veiligheid van ons land en onze bondgenoten verdedigen? Of willen we ook de internationale rechtsorde bevorderen en collectieve veiligheid nastreven? En welke krijgsmachtprofiel hoort daarbij? Daarover moet het debat gaan.

PAX bepleit vooral het vergroten van de inspanningen voor conflictpreventie en conflictoplossing. Nederland moet meer investeren in het versterken van diplomatie en bevorderen van politieke oplossingen. In de opbouw van responsieve overheden. In de veerkracht van civiele samenlevingen en de steun aan moedige bruggenbouwers. Want in een wereld vol hybride bedreigingen kan een nieuwe wapenwedloop niet ons eigenlijke en enige antwoord zijn – of we dat nu leuk vinden of niet. ♦

Jan Gruijters, algemeen directeur van PAX

Srebrenica, twintig jaar later

Het is in juli al weer twintig jaar geleden dat het Bosnische stadje Srebrenica in handen viel van de Bosnische Serviërs. In een paar dagen tijd werden toen meer dan 8.000 mensen vermoord. De Nederlandse VN-soldaten konden niet de beloofde bescherming bieden. Nederland worstelt nog steeds met zijn rol in Srebrenica en zeker ook in de Bosnische politiek staat de genocide van Srebrenica nog steeds prominent op de agenda. PAX en Pro Demos

organiseren daar een discussiebijeenkomst over: "Hoe speelt Srebrenica nog steeds door in het politieke en publieke debat in Bosnië en Nederland?" Sprekers zijn twee voormalige parlementsleden, Beriz Belkic uit Bosnië en Bert Bakker uit Nederland, en socioloog-essayist Abram de Swaan.

Donderdagavond 11 juni, Pro Demos in Den Haag om 20.00 uur.

Precies een maand later op zaterdag 11 juli is om 15.00 uur op het Plein in Den Haag de jaarlijkse Nationale Srebrenicaherdenking. De namen van slachtoffers worden gelezen. Cabaretier Vincent Bijlo is één van de sprekers.

Syrië

Heel goed nummer van Pax Magazine. Over Syrië brengen jullie het geluid dat in De Volkskrant nog maar mondjesmaat naar buiten komt!

Tayfun Balcik,
Amsterdam

Magazine is leuk!

Jantine Pranger,
Wommels

Nooit meer oorlog

Toen ik uw advertentie 'Nooit meer oorlog' zag, moest ik denken aan een foto die ik al jaren in mijn kamer heb hangen. Er staat een kind op dat te midden van een verwoest treinstation helemaal alleen op de rails zit. Ik zat zelf drie jaar van mijn jeugd in Japanse concentratiekampen, een oorlog die me nog steeds in de greep houdt. Succes met uw goede werk!

Jan Mobach, Gouda

Reacties van lezers

Zit er een grens aan de vrijheid van meningsuiting?

Mijn antwoord is heel eenvoudig: ja! En waarom? Omdat degenen die zo voor deze vrijheid zijn niet het verschil weten tussen satire en kwetsen. Alles kan eenvoudig niet worden gezegd en waarom zou dat ook moeten? Wie vraagt daarom? Alleen meestal uiterst links en uiterst rechts zoals bijvoorbeeld Theo van Gogh die het nooit iets heeft kunnen schelen of hij zijn naaste zou schaden. Dat geldt zeker ook voor de redacteuren van het Franse blaadje Charlie Hebdo. Is hun dood de vrijheid van meningsuiting waard?

W. Snieder, Voorburg

Jongeren

Mijn grote complimenten voor deze diep aangrijpende PAX Magazine, met verslagen en interviews van de activisten zelf! Vooral jullie geloof, jullie bezieling en jullie balans tussen idealisme en realisme komen sterk naar voren. Sturen jullie PAX Magazines naar HBO-opleidingen, universiteiten en hogescholen? Want daar bevindt zich jonge krachtige idealistische jeugd, die nadenkt en die ongetwijfeld warm kan lopen voor ons vredes-ideaal. Informeer ze, bereik ze en bezel ze!

Victor Veen, Bussum

Retraite voor de Vredesweek

Reculer pour mieux sauter. De Fransen hebben een prachtig werkwoord om een terugtrekkende beweging te verantwoorden. Teruglopen om beter te kunnen springen. Dat biedt PAX aan mensen aan die de wereld willen veranderen, maar die eerst zelf zich even willen terugtrekken. We hopen in de woorden van elkaar en in de stilte inspiratie te vinden om uiteindelijk als een ander mens te gaan werken aan vrede.

Wat: Inspiratie vinden in de spiritualiteit van Dorothee Sölle. Haar theologie kenmerkt zich door de drieslag van de via positiva, de via negativa en de via transformativa. Het vaste ritme van de gebeden van het klooster wordt aangevuld met lezingen en onderling gesprek.

Waar: Benedictinessen van Onze Lieve Vrouwe Abdij, Zandheuvel 90 in Oosterhout.

Wanneer: Vanaf donderdag 21 augustus tot en met zondag 23 augustus.

Voor wie: Je bent geïnteresseerd in verdieping en je wil je verbinden met de wereld.

Met wie: Jo Hanssens, priester verbonden aan Pax Christi Vlaanderen, Joris Vercammen, Aartsbisschop van Utrecht van de Oud-Katholieke Kerk en Edwin Ruigrok, identiteitsmedewerker bij PAX.

Rosten: 100 euro, inclusief maaltijden.

Aanmelden: Er is plaats voor tien deelnemers. Wanneer de tiende deelnemer zich gemeld heeft, sluit de inschrijfperiode.

Aanmelden via:
ruigrok@paxforpeace.nl of 030-2333346.

Walk of Peace

Zet zondagmiddag 20 september alvast in je agenda. Dan kun je in Den Haag de Walk of Peace lopen onder het motto 'Vrede verbindt'. Tijdens de Walk dagen we je uit om 'de ander' te ontmoeten en na te denken over welke rol je zelf in vrede kunt spelen. Het programma heeft op verschillende punten in de route muziek, stilte en gesprek. Deze Walk organiseert PAX samen met de Raad van Kerken Nederland. Loop je ook mee?

Kijk voor meer informatie en hoe je je moet aanmelden op www.walkofpeace.net.

Eerlijk geld

De wapenindustrie zou nooit moeten leveren aan dictators of zwakke regimes, en geen verboden of omstreden wapens maken zoals clustermunities en kernwapens. De ideale bank of verzekeraar investeert niet in foute wapenbedrijven. Maar hoe weet je nu of jouw spaargeld of verzekeringspremie in foute wapenbedrijven wordt geïnvesteerd? Via de website www.eerlijkegeldwijzer.nl kun je nu kijken hoe jouw bank scoort op duurzame thema's. Niet tevreden of juist blij? Via de actie 'cent a message' oefen je invloed uit op jouw bank: stuur een compliment, een klacht of stap over.

De Eerlijke Geldwijzer is een initiatief van PAX, Oxfam Novib, Amnesty International, Dierenbescherming, FNV en Milieudefensie.

Setsuko Thurlow na de Tweede Wereldoorlog als jong meisje in Japan.

Setsuko Thurlow (83) overleefde de atoombom op Hiroshima

'IK ZAG MENSEN DIE ER NIET EENS MEER ALS MENSEN UITZAGEN'

Door Suzanne van den Eynden

Puur geluk. Een andere verklaring heeft de 83-jarige Setsuko Thurlow niet voor het feit dat zij op 6 augustus 1945 als 13-jarig meisje de atoombom op Hiroshima overleefde, terwijl ze zich op slechts een kilometer van het punt van inslag bevond. Nooit zal de in Canada woonachtige Japanse vergeten hoe haar tienerleven letterlijk in één klap veranderde. Tijdens het gesprek hoeft Setsuko dan ook nauwelijks naar woorden te zoeken. Met huiveringwekkende precisie beschrijft ze die fatale dag, waarop ze samen met dertig medeleerlingen aan het werk was op het hoofdkantoor van het leger. "Om kwart over acht zag ik ineens een wit-blauwachtig licht, en ik herinner me een gevoel alsof ik zweefde. Toen ik weer bij bewustzijn kwam, was het even helemaal stil en donker om me heen. Ik realiseerde me dat ik onder het puin van het ingestorte gebouw lag, geen kant op kon en dat ik dood zou gaan. Gek genoeg voelde ik kalmte in plaats van paniek." Al

snel werd de stilte doorbroken door geschreeuw om hulp van haar klasgenootjes. "Hun kreten gingen door merg en been. Plotseling merkte ik dat de planken waaronder ik gevangen zat, door een paar handen opzij werden geduwd. 'Geef niet op! Kijk naar het licht en kruip er naar toe!' werd er geroepen. Toen ik onder het puin vandaan kwam, kregen ik en een paar andere meisjes de opdracht om naar de heuvels te vluchten. Ik zag dat wat er van het gebouw over was, in brand stond. Dat betekende dat de meeste meisjes die samen met mij in het kantoor aanwezig waren, levend waren verbrand."

Geesten

Wat Setsuko zag tijdens haar tocht naar de heuvels, is nauwelijks te beschrijven. Toch doet ze het, tot in de gruwelijkste details. "Ik zag mensen die er niet eens meer uitzagen als mensen. Ze zaten onder het bloed, waren half verbrand, misten delen van hun lichaam, droegen hun eigen oogbollen in hun hand. Van sommige mensen was de maag opengebarsten of hingen de vellen langs hun lichaam. Het was afschuwelijk. Het leken wel geesten." Hoewel Setsuko's vader en moeder de bom eveneens overleefden, en zij en haar ouders elkaar terug vonden in de heuvels, bleef haar familie niet gespaard. Haar schoonzus werd nooit teruggevonden. Een zus van Setsuko liep met haar vierjarige zoontje op het moment

Foto's: Bettmann/CORBIS

van ontploffing op een brug in de stad. Zij raakten zo ernstig gewond dat ze niet meer te herkennen waren. Zonder toegang tot goede medische hulp leefden ze nog een paar dagen in verschrikkelijke pijn. Na hun overlijden werden ze door soldaten gecremeerd, langs de kant van de weg. "Ik stond naast mijn ouders en zag hoe mijn zus en kleine neefje als dieren werden verbrand. Maar het rare was: ik voelde niets, kon niet eens huilen. Ik begreep er niets van: waarom had ik geen normale, menselijke reactie op deze verschrikking?" Haar lievelingsoom en -tante overleefden de klap, maar werden net als veel inwoners van Hiroshima ziek door de radioactieve straling en overleden enkele weken later alsnog. "We hoorden al snel dat paarse vlekken op het lichaam de eerste symptomen waren van stralingsziekte. Wekenlang was het eerste dat we 's ochtends deden het onderzoeken van ons lichaam." Veel gevolgen van de bom werden pas in de jaren daarna zichtbaar. Mensen kregen kanker als gevolg van de straling, vrouwen kregen misvormde baby's. Behalve haaruitval en bloedend tandvlees bleven verdere klachten Setsuko bespaard. Ze kreeg zelf twee gezonde zonen. "Ik

"We hoorden al snel dat paarse vlekken op het lichaam de eerste symptomen waren van stralingsziekte"

heb zoveel geluk gehad", herhaalt ze. "Honderdduizend mensen stierven direct door de klap. Aan het einde van het jaar waren 140.000 inwoners van Hiroshima omgekomen."

'Wat wil je nog meer?'

Het ouderlijk huis van Setsuko was volledig verwoest en het gezin trok in bij een oom en tante ver buiten de stad. "Zij gaven ons een dak boven ons hoofd, eten en kleding. Niet iedereen had dat geluk." Dat hield haar vader haar ook voor toen Hiroshima halverwege september door een tyfoon werd getroffen. Setsuko: "Gek genoeg voelde ik me toen pas voor het eerst echt ellendig. De stad veranderde in één modderige, natte bende en ik stortte letterlijk in, lag op de vloer te huilen en schreeuwen waarom al deze ellende mij moest overkomen. In plaats van de troostende woorden die ik verwachtte, sprak mijn vader me streng

toe: 'Je leeft, je ouders leven, je hebt een dak boven je hoofd. Wat wil je nog meer?' Zijn woorden openden mijn ogen en gaven me de kracht om verder te gaan."

Weer naar school

In oktober keerde Setsuko terug naar school, in een noodgebouw zonder ramen, twee uur lopen van haar huis. Het kon haar niets schelen. "Ik was zo blij om weer naar school te kunnen en te zien wie het nog meer hadden overleefd. Het was heel pijnlijk om de stilte te horen als er weer een naam werd voorgelezen op de presentielijst van iemand die was omgekomen." Het vervolg van haar schooltijd beschrijft Setsuko als een 'vrolijke tijd'. "De oorlog was voorbij en we konden weer vrijuit praten, hadden weer democratie. Ik was heel actief op school, was de voorzitter van de studentenraad en richtte de schoolkrant op. Op mijn fiets reed ik langs winkels om te vragen of ze wilden adverteren in de krant." Na de middelbare school ging ze psychologie studeren.

Hibakusha

Tijdens een vrijwilligersproject in het noorden van Japan ontmoette ze de Canadese man met wie ze uiteindelijk trouwde en naar Canada verhuisde. Ze voltooide daar haar studie en ging aan de slag als sociaal werker. Daarnaast is ze aangesloten bij de Amerikaanse organisatie Hibakusha Stories. Hibakusha (letterlijk: slachtoffer van een explosie) is het Japanse woord voor de overlevenden van de atoombommen op Hiroshima en Nagasaki. Setsuko reist nog steeds de wereld over om haar verhaal te doen en sprak onder meer tijdens de derde internationale conferentie over de humanitaire gevolgen van kernwapens, afgelopen jaar in Wenen. De verandering in het internationale debat over kernwapens juicht ze toe. "Lange tijd ging het, als er over kernwapens werd gesproken, alleen over hun strategische waarde en het machtsevenwicht. Ik ben zo opgelucht dat landen nu eindelijk praten over hoe kernwapens mensen vernietigen. Het is een illusie dat kernwapens ons zouden beschermen. Wat een onzin! Denk aan alle conflicten die er zijn geweest en nog zijn. Hebben kernwapens ook maar iets gedaan om ons te beschermen? De enige manier om veilig te zijn, is door géén kernwapens meer te hebben." ♦

Drone piloot Brandon Bryant

'DRONES ZIJN ONEERVOLLE MOORDMACHINES'

Door Helma Maas

Drones, wie wil zo'n speeltje nou niet? Persfotografen willen er een, pakketdiensten willen ze ook, en straks wil de buurman er ook een hebben. Drones, de kleine op afstand bestuurbare vliegtuigjes. Toys for boys, ofwel speelgoed voor jongens. Natuurlijk bestaat het al jaren in militaire kringen. Wat zijn de gevaren van bewapende drones?

Vorig jaar besteedde PAX tijdens de Nacht van de Vrede aandacht aan nieuwe technologieën in oorlogsvoering. Nu ook Nederland een aantal militaire drones heeft en Nederlandse militairen steeds vaker meevechten in coalities met landen die drones al jaren inzetten, wordt de ethische vraag naar militaire inzet van drones belangrijker. Want het lijkt dan wel alsof je met drones je eigen soldaten beschermt en er minder doden vallen, maar in de praktijk blijkt dat de drempel om geweld in te zetten verlaagd wordt door drones. Een groot probleem is dat met name de Verenigde Staten drones gebruiken voor illegale buitenrechtelijke executies van verdachte terroristen. Bij deze aanvallen komen ook onschuldige burgers om, waaronder veel kinderen. De continue aanwezigheid van bewapende drones boven dorpen veroorzaakt ook veel angst en depressie in Pakistaanse en Jemenitische gemeenschappen. Daarnaast kunnen de families van onschuldige slachtoffers niemand aansprakelijk stellen omdat de droneaanvallen 'geheim' zijn. Er is een gevaar dat andere landen drones ook op deze manier gaan gebruiken.

Brandon Bryant tijdens de Nacht van de Vrede in gesprek met publiek.
Foto: Tjebbe Venema.

Verrader

Voormalig drone-piloot Brandon Bryant bestuurd zes jaar lang een drone. Zijn squadron doodde ruim 1600 mensen in Afghanistan, Pakistan en Irak. Dat deed hij vanuit een legerbasis in de woestijn in Amerika. Na een noodlottig ongeluk in het leger, ging hij nadenken over zijn leven. Voor het eerst stelde hij vragen bij de opdrachten die hij kreeg. Tot die tijd had hij min of meer een blind vertrouwen gehad in zijn meerderen, maar dat sloeg om in minachting. "Hoe is het zo ver gekomen met me?", vroeg hij zich af. Zijn zoektocht eindigde met oneervol ontslag en een leven als een paria. Want wie eenmaal het leger ter discussie stelt, heeft het moeilijk om een nieuwe baan te vinden. Brandon heeft niet alleen met zijn werkgever gebroken, ook zijn familie ziet hem als 'verrader'. Hij heeft alleen een auto en een hond en is constant op zijn hoede dat hem zelf iets aangedaan wordt.

James Bond

Brandon: "Ik wilde eigenlijk helemaal niet in het leger, maar ik had geld nodig om mijn opleiding te kunnen betalen. Ik was 19 en ging mee met een vriend van me die in het leger wilde. Uiteindelijk was ik degene die tekende.

Ze beloofden me dat ik een soort James Bond zou worden. Ik zou inlichtingen inwinnen. Van het drone-programma had ik – net als andere Amerikanen – nog nooit

De film Drone laat zien hoe verweven de game-industrie is met defensie. Foto: Beeld uit film van Tonje Schei

gehoord. Het was top secret. Ik was altijd een jongen die met computerspelletjes bezig was. Ik kom uit een eenvoudig gezin uit de staat Montana, tegen de grens met Canada. Je kunt daar gaan werken bij een hamburgerketen of het leger in. Mijn ouders zijn gelovige mensen. Dat ik een soort James Bond zou worden, stond me wel aan. Ik was dol op strips als Superman en dacht dat ik zoiets voor het leger zou gaan doen. Maar na een tijdje moest ik 12 uur per dag achter elkaar werken in een kleine container met alleen een joystick en maarturen naar het scherm. De namen van de drones, zoals Reaper (dood) en Predator (roofdier), hebben allemaal iets science fiction-achtigs, dingen die je ook in de film The Matrix tegenkomt."

Bespieden

Brandon: "Ik was het leger in gegaan om mensen, onze eigen Amerikaanse soldaten, te beschermen. Ik wilde een beschermengel zijn voor ze. Op mijn eerste werkdag zag ik op mijn scherm hoe een paar collega's duizenden kilometers verderop op een bermbom reden. Op instructie van mijn meerderen moest ik bepaalde mensen

Dronepilooten vliegen vanuit een legerbasis in de woestijn in Amerika.
Foto: Creative Commons

urenlang bespieden met de camera's die aan mijn drone hingen. Dan zie je de meest intieme dingen van mensen. Soms kreeg ik dan ineens te horen dat die persoon gedood moest worden. In het begin nam ik aan dat mijn meerderen dan goede informatie hadden waarop ze die beslissing baseerden, maar na zes jaar twijfelde ik daar ernstig aan. Je ziet alles heel nauwkeurig, dus ook wat je zelf aanricht. Je ziet dat iemand nog minuten door het zand kruipt, gewond en wel. En je ziet het ook als er burgerslachtoffers bij vallen. Soms zeiden ze dan om ons geweten te sussen dat het een hond was en geen baby die we vermoord hadden, maar ik wist dat dat onzin was."

Oneervol

Brandon: "Ik begon het oneervol te vinden wat wij deden, omdat er zoveel burgerslachtoffers vielen. En als ik daar vragen over stelde, dan probeerden ze mij een schuldgevoel aan te praten. Ik zat tenslotte in het veilige Amerika in een container, terwijl er ook Amerikaanse soldaten in de woestijn van Afghanistan lagen. Pas toen ik afgekeurd werd voor mijn werk, durfde ik me echt publiekelijk uit te spreken. Ik had een zenuwbeschadiging opgelopen door dat ongeluk, waardoor ik nu altijd pijn in mijn rug en heel veel migraine heb. Een ziektekostenverzekering heb ik niet, dus ik kan me niet laten behandelen. Ik zou graag willen worden herinnerd als een evolv man, zoals de helden uit mijn favoriete stripverhalen. Maar ik voel mezelf geen held. Edward Snowden en Bradley Manning van Wikileaks vind ik helden, maar ik ging pas nadenken toen ik in het ziekenhuis lag."

"Ik ben nog steeds kwaad op het leger dat ze jonge mensen met computergames lokken om urenlang te doden. Wat doet dat met mensen? Toen ik daar werkte waren er 200 drone-aanvallen per jaar. Nu zijn er 200 elke dag. Voor mij in de plaats zijn er dus heel veel jongens die dit soort oneervol 'werk' doen." ♦

Meer weten? Houd dan www.paxvoorvrede.nl in de gaten.

7.500 DRONES IN LEGER VS

- ♦ **80 landen** hebben drones
- ♦ **VS luchtmacht leidt meer dronepilooten op dan vliegers voor bemande vliegtuigen.**
- ♦ **Een drone piloot vliegt bijna 4x zoveel uren per jaar als een gewone piloot.**

ACTIE Win vrijkaartjes

Brandon Bryant is een van de hoofdrolspelers die zich uitspreekt in de nieuwe documentaire Drone van filmmaakster Tonje H. Schei. Deze documentaire beschrijft de geheime oorlog met drones in Pakistan en Jemen. Movies that Matter On Tour vertoont de documentaire Drone in het najaar in vijftien steden door heel Nederland. Kijk voor data, tijden en locaties op www.moviesthatmatter.nl

Stuur een mail met daarin waarom jij een vrijkaartje verdient naar PAXMagazine@paxvoorvrede.nl

Zo bereik je jongeren

Jongeren zijn vaak mondig en willen graag geïnspireerd worden. Foto: Tjebbe Venema.

Tijdens de Ambassadeursdag leidde Iris Ruijs van PAX een workshop waar allerlei wetenswaardigheden en tips over het bereiken van jongeren voorbij kwamen. Tip nummer één was om duidelijk voor ogen te hebben over wie je het hebt als je de term 'jongeren' gebruikt. De een denkt dan aan kinderen in de leeftijd van de basisschool, de ander denkt aan studenten tot een jaar of dertig. Daar zit nogal verschil tussen en juist in de categorie jongeren is het dus zaak om heel goed doelgroepen te onderscheiden.

Betrokken bij de wereld

Onderzoek laat zien dat meisjes tot en met veertien jaar vaker geld inzamelen voor goede doelen dan jongens en oudere jongeren. Behalve onderscheid in leeftijd of sekse, maakt het opleidingsniveau van jongeren ook heel wat verschil. Over het algemeen zijn iets hoger opgeleide jongeren vaker geneigd om na te denken over de wereld om hen heen dan jongeren die op het VMBO zitten. Ondanks hun betrokkenheid is het oprichten van een Ambassade van Vrede voor veel jongeren een grote stap, maar jongeren willen wel graag uitgedaagd worden en verantwoordelijkheid dragen. Zij zetten zich liever online in.

Door Helma Maas

Typ het woord vredesactivist in bij Google en je krijgt tientallen plaatjes te zien van grijze mannen. Waar zijn de jongeren? Misschien geeft Google wel een vertekend beeld, maar toch. Hoe bereik je de nieuwe generatie als het gaat om vredeswerk? Een vraag die op de lippen van veel Ambassades van Vrede brandt.

Hoe betrek je jongeren?

Praat niet over ze, maar met ze. Als je jongeren benadert, geef dan goed aan wat zij er voor voordeel van kunnen hebben om met jouw Ambassade mee te doen. Geef ze een eigen rol. Verwacht niet dat de jongeren naar jou toe komen, maar zoek hen op. Organiseer je activiteit bijvoorbeeld samen met een scoutinggroep of jongerenwerk, of kies als locatie de voetbalkantine of het schoolplein uit. Een vertrouwde locatie verlaagt de drempel. Bedenk ook dat jongeren het saai en een beetje eng vinden om alleen te komen. Liever komen ze met hun vrienden. Hoe zelfverzekerd de jongere generatie ook lijkt, iedereen heeft waardering nodig. Geef aandacht en laat zien dat wat de jongeren doen relevant is en er toe doet. Sommige jongeren willen graag bestuurservaring opdoen om op hun cv te zetten. Je kunt aanbieden een certificaat te maken. Jongeren betrekken is echt maatwerk. ♦

De PAX Ambassades van Vrede worden mede mogelijk gemaakt door financiële ondersteuning van het vfonds, hoofdpartner van de Vredesweek.

Nieuwsgierig geworden naar Ambassades van Vrede? Ga dan naar www.paxvoorvrede.nl/ambassades

HEEFT DE 'LIKE' OP FACEBOOK ZIN?

Door Suzanne van den Eynden

Lucas Meijs
Hoogleraar Filantropie Erasmus
Universiteit Rotterdam

JA

"De discussie over clicktivisme doet me denken aan die over 'giroactivisme' van dertig jaar geleden. Ook toen was er kritiek op mensen die alleen geld overmaakten en niet de straat op gingen. Meestal komt dergelijk commentaar van mensen die zelf meer doen en anderen hun eigen normen willen opleggen. Iets 'liken' op Facebook is in wezen hetzelfde als het zetten van een handtekening of het sturen van handgeschreven brieven. Alleen het middel is anders. Of het gemakkelijker is om te liken dan op straat een handtekening te zetten, betwijfel ik. De openbaarheid van social media kan het ook moeilijker maken om iets te doen. Je spreekt je immers publiekelijk uit. Voorwaarde voor succes, maar dat geldt voor clicktivisme net zo goed als voor petities, is echter dat de actie uitzicht biedt op een concreet handelingsperspectief. Met andere woorden, er moet een relatie zijn tussen

'Iets 'liken' is in wezen hetzelfde als het zetten van een handtekening.'

zogeheten 'consensus', het verzamelen van gelijkgestemden, en 'action': het mobiliseren voor een concrete actie. De uitdaging voor maatschappelijke organisaties is om de vrijwillige energie in de wereld te concretiseren in een actie. Anders verdampst die energie. De kans op succesvol clicktivisme is groter wanneer er een organisatie achter zit die echt iets kan met die likes. Dat filmpje over de Oegandees Kony van het Verzetsleger van de Heer werd destijds enorm veel geliked, maar degene die het online zette is niet bij machte om hem op te laten pakken. De click is op zich niet goed of slecht. Want op een juiste manier ingezet, kan deze net zo waardevol zijn als een demonstratie of een handgeschreven brief, met bovendien voor individuen en organisaties veel lagere transactiekosten. Een nadeel van die laagdrempeligheid kan wel zijn dat er daardoor een veelheid van like-campagnes ontstaat zonder concreet vervolg. Dat kan mensen moedeloos maken: er is zoveel mis in de wereld en ik kan niets echt doen."

Jau Schulpen
Senior docent en onderzoeker
CIDI N Radboud Universiteit
Nijmegen

NEE

"Actievoeren via een 'like' op Facebook: ik kan me er niet veel bij voorstellen. Zelf doe ik het nooit, misschien speelt dat ook een rol. Ik vraag me af wat een 'like' nu eigenlijk zegt. Zijn die mensen het ergens mee eens, of juist niet? En waarom precies? Vinden ze de actie mooi of het onderwerp interessant? Alleen het woord 'like' al is volstrekt onduidelijk. Ik zou ze de kost niet willen geven die ergens op klikken terwijl ze het er helemaal niet mee eens zijn. Voor mij is de aard van de steun via likes te onduidelijk om serieus te nemen. Ik kan me voorstellen dat clicktivisme in campagnes wordt gebruikt, en organisaties als PAX moeten er zeker mee doorgaan. Voor activisten kan het wel degelijk belangrijk zijn om zich op die manier uit te kunnen spreken. Als ontvanger van een campagne, bijvoorbeeld een politicus, zou ik niet zo onder de indruk zijn van tienduizend

'Dan kies ik toch voor die honderd mensen die tijd en energie steken in een échte verandering.'

likes. Ik zou in ieder geval nooit geloven dat al die mensen het allemaal met de bewuste boodschap eens zijn. Voor mij is er ook zeker verschil tussen een 'like' en een handtekening. Een handtekening zet je niet zomaar, dat heeft in de beleving van mensen toch meer gewicht. Ook vanwege de juridische status die een handtekening kan hebben. Een like is veel vrijblijvender, je kunt er niet aan gehouden worden. Als we actie voeren reduceren tot een muisklik, maken we het mensen bovendien wel erg makkelijk. Of dat een probleem is? Ja, als mensen ergens in geloven of verantwoordigd over zijn, vind ik dat ze wel iets meer mogen doen dan alleen 'liken'. Anders verandert er nooit iets fundamenteel. Wat levert meer op: honderd mensen die zich fysiek inzetten of tienduizend likes op Facebook? Dan kies ik toch voor die honderd mensen die tijd en energie steken in een échte verandering."

Wat vind jij? [@PAXvoorvrede](#)
of reageer naar PAXmagazine@paxvoorvrede.nl

Geven aan vrede via het testament

Denken over de nalatenschap is geen alledaags onderwerp. Toch zal iedereen er vroeg of laat mee te maken krijgen. Sommige mensen hebben de mogelijkheid om een goed doel in het testament te begunstigen.

Van tijd tot tijd ontvangt PAX een nalatenschap. Wij staan op zo'n moment dan natuurlijk stil bij het einde van een leven, van iemand die een warm plekje in het hart had voor vrede. We ervaren iedere nalatenschap als een groot blijk van vertrouwen. Deze bijdragen zijn essentieel voor ons werk. Het helpt PAX om een sterke organisatie te blijven. Zo kunnen we activiteiten uitvoeren die we anders niet of minder goed hadden kunnen doen. Nu en in de toekomst. In de brochure 'Nalaten voor vrede' die u kunt aanvragen, staan enkele unieke foto's over de begintijd van Pax Christi en van het IKV. PAX medewerkster Sabita Ribai heeft de taak om 'geven via het testament' onder de aandacht te brengen. Ribai: "Wij krijgen vaker informatieverzoeken rond nalatenschappen. Mensen vinden dit een mooie manier van geven. Ik wil ook iedereen bedanken die zulke warme en enthousiaste aanbevelingen heeft gegeven. Zoals het verhaal van de heer Denis Hendrickx o. praem. Natuurlijk staat in de brochure ook alle informatie over het testament en de belasting, zodat de lezer zich goed kan voorbereiden op het bezoek aan de notaris. Ik stuur u de brochure graag toe. Mocht u meer vragen hebben, dan beantwoord ik die graag in een persoonlijk gesprek bij PAX in Utrecht of bij u thuis."

"Al heel wat jaren klinkt PAX via Pax Christi en IKV mij vriendelijk in de oren. Via de bekende voettochten kwam ik begin zeventiger jaren met de vredesbeweging in contact. Parochiële en regionale vredesactiviteiten spoorden mij aan om Pax Christi en IKV trouw te volgen en mee op te bouwen. Heden ten dage is het nog hard nodig dat een christelijk geïnspireerde vredesorganisatie sporen uitzet om velen mee te laten lopen. Alhoewel ik het jammer vind dat de naam is veranderd in PAX blijf ik van mening dat het werk moet worden voortgezet. Financiële steun – ook en vooral via een testament – is dan ook van harte aan te bevelen."

Denis Hendrickx o.praem.
Abt van de Norbertijnen van Berne

Voor het bestellen van de brochure over nalatenschappen kunt u de **bijgesloten antwoordkaart** gebruiken.

Ik steun PAX

Door Geke van Wijnen

Naam: **P.J.M. de Waart**
Leeftijd: **82 jaar**
Woont in: **Ieidschendam**
Burgerlijke staat: **Getrouwd, geen kinderen**
Donateur sinds: **jaren '90**

Hoe bent u bij PAX betrokken geraakt?

Vanwege mijn interesse in organisaties die zich bezighouden met het Israël/Palestina-conflict. Begin jaren '90 waren er bij Pax Christi bijeenkomsten rondom deze kwestie, mede georganiseerd door de Vrije Universiteit. Ik was destijds hoogleraar Volkenrecht daar. Bij het IKV en Pax Christi vond ik gelijkgestemden. Later heb meegeschreven aan een beleidsnota over 'Jeruzalem, stad van vrede' en een rapport over mensenrechtenschendingen in Gaza in 2008.

Bent u zelf nog actief voor vrede?

In zekere zin wel ja, ik ben mijn leven lang actief geweest in de ontwikkelingssamenwerking. Ik publiceer nog steeds over Israël/Palestina en ga ook af en toe naar bijeenkomsten over dit thema.

Wat verwacht u van het werk van PAX in de toekomst?

Wat ik graag zou willen zien van PAX en van andere organisaties is dat zij zich inzetten voor de erkenning van Palestina bij de Nederlandse regering en bij de Verenigde Naties. Als dat gebeurt, kunnen Palestina en Israël namelijk vanuit een gelijke positie met elkaar praten. Zo kan er door bilateraal overleg een vredesverdrag komen dat voor blijvende rust en vrede zorgt in het gebied.

Waarom waardeert u PAX?

Wat ik mooi vind aan het werk van PAX is dat zij ervoor zorgen dat partijen met elkaar in contact blijven, de verbinding blijven leggen. Daar draag ik graag aan bij, met mijn kennis, maar ook financieel.

Op reis
met...

Krista van Velzen

Paspoort

Naam: Krista van Velzen

Leeftijd: 40

Burg.staat: in een relatie

Nationaliteit: Nederlands

Geboorteplaats: St. Nicolaasga

Woonplaats: Den Haag

Heeft gewoond in: o.a. Veenwouden, Arnhem, Breda, Gent (België), Praag (Tsjechië), Ardvasar (Schotland).

Reist met: rugzak, fietstas

Zit altijd in koffer: solutie, oordoppen

Onafscheidelijke reisgenoot: ademhaling, stilte

"Qua reizen ben ik een gespleten persoonlijkheid: óf ik zoek de stilte op, óf ik ben in oorlogsgebieden te vinden. Mijn reizen brengen me naar grote hoogten en diepe dalen. Letterlijk: na mijn periode in de Tweede Kamer heb ik een jaar gefietst, tot in het hooggebergte van Tibet. Ik had eerst drie maanden nodig om af te kicken, daarna kon ik genieten van de stilte en mezelf terugvinden. Maar ik blijf natuurlijk een wereldverbeteraar."

Krista van Velzen werkt nu ruim tweeënhalf jaar als lobbyist en campaigner Nucleaire Ontwapening voor PAX. Eerder was zij elf jaar voor de SP aan de Tweede Kamer verbonden, waarvan acht jaar als Kamerlid. Samen met PAX slaagde ze erin een verbod op clusterbommen voor elkaar te boksen. In die hoedanigheid bezocht ze ook de Nederlandse troepen in Irak en Afghanistan. Waar komt haar motivatie vandaan om zich al zo lang en intensief met ontwapening bezig te houden?

Krista: "Als 11-jarig meisje zag ik mannen met apparaten op ons dorpsmarktje in Friesland lopen. Dat vond ik heel beklemmend. Al snel begreep ik dat het geigertellers waren, waarmee

straling na de kernramp in Tsjernobyl werd gemeten. De koeien moesten op stal en we mochten een tijd lang geen bladgroente meer eten. Dat het handelen van anderen zulke heftige en verstrekende effecten kon hebben..."

Kernwapens

Krista: "Kernwapens hebben nog veel heftiger effecten. Ik heb slachtoffers van kernproeven en overlevenden van de bommen op Hiroshima en Nagasaki leren kennen. Dat ons zogenaamde gidslandje willens en wetens twintig van die massavernietigingswapens heeft liggen, vind ik afschuwelijk. Of ze gebruikt zullen worden? We trainen er in elk geval wel mee, zodat ze gebruikt kunnen worden. En in 2018 en 2019 worden ze vernieuwd. Dan gaan ze terug naar de VS en daar kunnen we ze dan ook maar beter laten. Een goed moment om een burgerinitiatief te starten om deze wapens te verbieden. Met 40.000 handtekeningen zetten we zo'n verbod op de agenda van de Tweede Kamer. Tegelijkertijd lijken we er ook in te slagen dat er internationale onderhandelingen over een verbod op kernwapens komen."

Reis je veel?

"Ik reis ook veel door Nederland. Ik houd niet van lang binnen zitten, maar gelukkig kun je al die handtekeningen ook niet vanachter je computer verzamelen. Eén op één contacten zijn heel belangrijk, en daar word ik ook blij van. In mijn rugzak zit dan een opblaasbare bom, onze campagne gadget. In augustus reis ik samen met de Battle-winnaar van 'Tekenen tegen kernwapens' naar de 70-jarige herdenking van de kernaanvallen op Hiroshima en Nagasaki. Onderweg heb ik trouwens altijd een paar oordopjes bij de hand. Ik heb soms genoeg aan de drukte in mijn eigen hoofd." ♦

Door Onno Groustra